

سال‌ها دل طلب جام از ما می‌کرد
وانچه خود داشت زیگانه تمنا می‌کرد

سال تحصیلی جدید را در حالی آغاز می‌کنیم که در خردادماه ۱۴۰۴ کشور عزیزمان، ایران اسلامی، مورد تجاوز رژیم کودک‌کش صهیونیستی، با پشتیبانی استکبار جهانی، قرار گرفت. در این جریان، علاوه بر فرماندهان، دانشمندان هسته‌ای و مردم عادی، تعدادی از معلمان گران‌قدر و دانش‌آموزان معصوم و دوست‌داشتنی نیز به شهادت رسیدند. جای آن‌ها در میان ما خالی است؛ معلمان و دانش‌آموزانی که پس از یک سال تلاش و کوشش و با امید فراوان منتظر بازگشایی مدرسه‌ها بودند تا باز هم در کنار ما باشند. با گرامیداشت یاد و خاطره این عزیزان سفر کرده، سالی سرشار از موفقیت و سربلندی را برای همه معلمان و دانش‌آموزان آرزو می‌کنیم.

✱ قطره‌ای از اقیانوس بی‌کران نهج البلاغه

نهج البلاغه که فوق کلام خلیق و در پرتو کلام خالق است، مهم‌ترین مباحث اخلاقی، تربیتی، تاریخی، اعتقادی، سیاسی و علمی را به ساده‌ترین و زیباترین شکل بیان کرده است. بر ماست که با افزایش ظرف وجودی خویش، از این اقیانوس بی‌کران حداکثر بهره را ببریم و دانش‌آموزان را نیز به مطالعه آن علاقه‌مند کنیم. این اثر ارزشمند با نگاهی بسیار عمیق و دقیق به علوم گوناگون پرداخته است. مثلاً در علم کیهان‌شناسی حدود چهارده قرن قبل، با توجه به

دکتر عباسعلی مظفری

آب در گوزه

و ما

تشنه لبان

می‌گردیم

فضای آن عصر، می بینیم که امام (علیه السلام) به طور دقیق چگونگی خلق آسمان ها و زمین را توصیف کرده و در خطبه اول نهج البلاغه راز این معمای بزرگ را گشوده است. «پس از آن، خداوند طبقات جورا از هم گشود و اطراف آن را باز کرد و فضاها را خالی را ایجاد نمود. و در آن آبی که امواج متلاطم آن روی هم می غلطید، جاری ساخت و آن را بر پشت بادی شدید و طوفانی کوبنده حمل کرد. پس از آن باد را به بازگرداندن آن فرمان داد و بر نگهداری اش آن را مسلط ساخت.» در ادامه می فرماید: «آسمان پایین را به وسیله کوبک ها و نور ستارگان در خشان زینت بخشید و در آن چراغی روشنی بخش و ماهی های نورافشان به جریان انداخت که در مداری متحرک و صفحه ای جنبه بگردند.»

در خطبه ۱۸۵ در مقوله زیست شناسی و علوم جانور شناسی یاد آور می شود: «به همین مورچه با آن جنه کوچک و اندام ظریفش بنگرید که چگونه لطافت خلقتش با چشم و اندیشه درک نمی شود! نگاه کنید چگونه روی زمین راه می رود و برای به دست آوردن روزی اش تلاش می کند! دانه ها را به لانه منتقل و در جایگاه مخصوص نگهداری می کند! در فصل گرما برای زمستان، و به هنگام امکان برای زمانی که جمع کردن برایش ممکن نیست، ذخیره می کند. اگر در مجاری خوراک و قسمت های بالا و پایین دستگاه گوارشش و عضله ها و اعصابی که برای حفظ این دستگاه آفریده است و چشم ها و گوش هایش اندیشه نمی، در تعجب فرو می روی و به شگفتی خلقتش اعتراف خواهی کرد و از توصیف آن به زحمت خواهی افتاد.»

و در توصیف ملخ می فرماید: «خداوند برای او دو چشم سرخ، دو حلقه همچون ماه تابان، و گوش پنهان آفریده و دهانی به تناسب خلقتش به او داده است. حواسی نیرومند و دودندان که با آن ها (شاخه های گیاهان و برگ های درختان را) چیده و جدا می کند و دو وسیله همچون داس که با آن ها خوراکش را جمع می آورد. کشاورزان برای زراعت خود از آن ها می ترسند و قادر بر دفعشان نیستند؛ حتی اگر همه دست به دست هم بدهند، آن ها همچنان نیرومندانه پیش می آیند تا وارد کشتزار شوند و آنچه را میل داشته باشند بخورند. در حالی که تمام پیکرشان به اندازه یک انگشت باریک نیست!» همچنین به معرفی اجمالی دستگاه بینایی خفاش می پردازد که برای پرواز و شکار از چشم خود استفاده نمی کند. در سال های اخیر دانشمندان پی برده اند که خفاش از سامانه ای بهره می گیرد که مانند یک دستگاه رادار امواج ماورای صوت ارسال می کند. وقتی آن موج به مانعی برخورد می کند، منعکس می شود و خفاش با گوش خود مانع را تشخیص می دهد.

در فرازی از خطبه ۱۶۵ می فرماید: «منزه است آن کس که حتی برای مورچگان ریز و پشه های خرد دست و پا آفرید و بزرگ ترین موجودات، یعنی ماهیان بزرگ، نهنگان و فیل ها را به وجود آورد، و مقرر داشت هر شبهی

که بجنبید و روح در آن نفوذ کند، مرگ پایان آن و فنا سرانجامش باشد.

امام علی (علیه السلام) در لایه لای سخنان خود به مسائلی می پردازد که بیانگر مفاهیم روان شناسی و موضوعاتی مهم در راستای تربیت هستند و فهم و تحلیل آن برای همه کسانی که در تعلیم و تربیت نقش دارند ضرورت دارد. از جمله در حکمت ۱۹۳ می فرماید: «إِنَّ الْقُلُوبَ شَهْوَةٌ وَإِقْبَالًا وَإِذْبَارًا، فَأَتَوْهَا مِنْ قَبْلِ شَهْوَتِهَا وَإِقْبَالِهَا فَإِنَّ الْقَلْبَ إِذَا أَكْرَهَ عَمِيَ»: برای دل های (آدمیان) علاقه و اقبال و (گاه) تنفر و ادبار است. هنگامی که می خواهید کاری انجام دهید، از دریچه علاقه و اشتیاق وارد شوید، زیرا اگر قلب را مجبور به کاری کنند، نابینا می شود.

همان این دل ها همانند بدن ها افسرده می شوند. پس برای شادابی دل ها، سخنان زیبایی حکمت آموز را بجوید. در نامه ۳۱ نیز تحلیلی تاریخی آورده است: «نگاه به گذشته و آگاهی از شیوه زندگی پیشینیان آموزگار خوبی برای نسل حاضر است تا با عبرت پذیری از وقایع خوب و بد، درست و نادرست آبا و اجداد و تجربه های تلخ و شیرین آنان، تصمیم های درست و متقن اتخاذ کنند.» اساس نظر امام (علیه السلام) در رجوع به گذشته، عبرت پذیری از آثار پیشینیان است که در جای جای نهج البلاغه به آن پرداخته شده است. بندگان خدا، روزگار بر آیندگان چنان می گذرد که بر گذشتگان گذشت. آنچه گذشت باز نمی گردد و آنچه هست جاویدان نخواهد ماند.

مطالعه و تحقیق درباره نهج البلاغه، به صورت فردی و گروهی و حتی در جلسه های شورای دبیران، انجمن اولیا و مربیان و در کلاس و خارج از کلاس و بهره گیری از آن در زندگی راهگشا و تأثیرگذار است. بنابراین، معلمان با الهام از آن بار و یکرود تلفیقی و دینی در راستای علاقه ها و خواسته های دانش آموزان گام بردارند و پاسخ گوی نیازهای آن ها باشند و زمینه علاقه مندی دانش آموزان به مطالعه و تحقیق پیرامون نهج البلاغه را فراهم کنند. مصداق بارز علاقه مندی به کلام گهربار امام علیه السلام، جرج جرداق مسیحی، استاد ادبیات عرب در لبنان است که اعتراف می کند: «جاذبه های کلمه های امام علی علیه السلام شوری در من ایجاد کرد که ۲۰۰ بار نهج البلاغه را مطالعه کردم.» ما نیز با مطالعه عمیق و دقیق نهج البلاغه به راز ۲۰۰ بار مطالعه این دانشمند مسیحی و دیگر دانشمندان و علت موفقیت آنان پی خواهیم برد.

منبع

۱. نهج البلاغه. ترجمه محمد دشتی (۱۳۷۸). انتشارات الهادی. قم.

هنگامی که می خواهید کاری انجام دهید، از دریچه علاقه و اشتیاق وارد شوید، زیرا اگر قلب را مجبور به کاری کنید، نابینا می شود



ببینید
آنچه
حکمت



ببینید
آنچه
حکمت